

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 180

van **ROOSMARIJN BECKERS**

datum: 25 november 2020

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Inspectie levensbeschouwelijke vakken - Voornemen minister

Alle vakken die op Vlaamse scholen worden onderwezen zijn onderhevig aan leerplannen en einddoelen waar intern de vakgroepen en schooldirecties over moeten waken en die extern gecontroleerd worden door de Vlaamse Onderwijsinspectie. De 2 uren godsdienst of zedenleer worden niet door de overheid gecontroleerd. De 6 religieuze gemeenschappen alsook de Raad voor Inspectie en Kwaliteitszorg niet-confessionele Zedenleer (RIKZ) staan als erkende levensbeschouwelijke instanties zelf in voor de lesinhoud, de aanstelling van leraren en de inspectie van hun werkzaamheden. Echter, naar aanleiding van een overzichtsartikel in Knack^[1] over de bedenkelijke kwaliteit van voornamelijk de lessen islamitische godsdienst, stelde de minister dat hij de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken wil herzien. Daarnaast kondigde de minister ook aan werk te maken van beter opgeleide islamleerkrachten, hetgeen al belicht werd bij de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) 2021.^[2]

De bedenkelijke voorbeelden uit de islamlessen zijn inderdaad legio. Naast het tekort aan vorming en de vaak pure onbekwaamheid van personen die aangesteld zijn als leraar islamitische godsdienst, is er inderdaad het feit dat islamleerkrachten vandaag amper gecontroleerd worden door hun eigen levensbeschouwelijke instantie. Zo zijn er welgeteld maar 3 inspecteurs-adviseurs islamitische godsdienst voor meer dan 1000 moslimleraren, zo wordt gesteld in het desbetreffende artikel. Voor inspectie van islamonderricht is sedert 2008 de vzw Centrum Islamonderwijs verantwoordelijk, die opereert vanuit de schoot van de Moslimexecutieve. Op hun eigen website wordt naast deze 3 inspecteurs ook nog een adviseur vermeld.^[3]

Het probleem van het lage aantal controles door de geringe bestaffing bij de inspectieteams is een algemeen probleem en komt voor bij quasi alle erkende levensbeschouwelijk instanties. Voor rooms-katholieke godsdienst is de Interdiocesane Dienst voor het Katholiek Godsdienstonderwijs (IDKG) het secretariaat van de erkende instantie rooms-katholieke godsdienst.^[4] Voor de inspectie RK godsdienst zijn er per bisdom maar zo'n 3 tot 4 inspecteurs-adviseurs bevoegd voor alle scholen basisonderwijs en 2 tot 3 personen voor secundair onderwijs, wat natuurlijk relatief gezien ook vrij weinig is. Navraag bij godsdienstleraren leert ons dat zij ook maar zeer zelden gecontroleerd worden door de inspectie omdat er gewoonweg te weinig inspecteurs-adviseurs actief zijn in het veld. En diegenen die actief zijn in het veld hebben de handen vol met andere taken die binnen hun opdracht vallen.

Het takenpakket van deze inspecteurs-adviseurs is dan ook vrij omvangrijk. In de decretale bepalingen ter zake^[5] worden de volgende 8 taken opgesomd:

- 1° de controle op de naleving van het lesrooster en de verklaringen betreffende de keuze voor een godsdienst of de niet-confessionele zedenleer (...);
- 2° de controle van de leermiddelen;
- 3° de controle van de bewoonbaarheid, de didactische bruikbaarheid en de hygiëne van de lokalen;
- 4° het uitbrengen van beleidsadviezen;
- 5° het controleren van de uitvoering van de leerplannen en de controle van het peil der studiën;
- 6° de externe ondersteuning en de beoordeling van de beroepsbekwaamheid en de pedagogische bekwaamheid van de betrokken leerkrachten en het stimuleren van initiatieven ter verbetering van de beroepskwaliteit;
- 7° het ontwikkelen van initiatieven ter bevordering van de onderwijskwaliteit van het betrokken vakgebied en het bewaken en het stimuleren van het aan de levensbeschouwing aangepast opvoedingsproject binnen het vakgebied;
- 8° alle andere opdrachten die worden toegekend door of krachtens wetten en decreten.

Daarbij komt dan ook dat de inspecteurs-adviseurs ook aan informele arbeidsbemiddeling doen inzake betrekkingen voor levensbeschouwelijke vakken en zij de facto ook vaak als een soort eigen mini-VDAB voor levensbeschouwelijke vakken fungeren. Dat werkt in twee richtingen: ze krijgen vaak rechtstreeks oproepen van schooldirecties die maar geen vervanger kunnen vinden voor een titularis levensbeschouwing die uitvalt en omgekeerd houden ze vaak ook een lijst bij van leerkrachten levensbeschouwing die nog in TABD (tijdelijke aanstelling van bepaalde duur) ofte de interim-carrousel zitten of die werkloos zijn, teneinde hen op een passende school te kunnen inzetten.

1. Kan de minister zijn voornemen inzake de inspectie van levensbeschouwelijke vakken nader toelichten? Welke concrete plannen heeft hij ter zake?
2. Is de desbetreffende uitspraak een persoonlijk proefballonnetje van de minister of effectief een voornemen tot aanpassing van het beleid vanwege de Vlaamse Regering en wordt die dus ook gedragen door alle coalitiepartners binnen de regering?
3. Indien de minister zijn voornemen effectief in de praktijk wil omzetten, hoe realistisch is het dan dat de Vlaamse Onderwijsinspectie als zogenaamd neutrale speler werkelijk goed kan inschatten of een leraar van deze of gene religieuze denominatie of levensbeschouwelijke strekking effectief goed onderricht geeft inzake de leer en de omgang ermee binnen de betrokken religie/levensbeschouwelijke strekking? Immers, indien de (niet-neutrale) erkende instantie nog altijd zal instaan voor de opmaak van de (ook niet-neutrale) leerplannen en het vormen en bijscholen van de leraren, dan lijkt het toch uiterst inadequaet en praktisch minder werkbaar dat een andere instantie, zijnde de Vlaamse Gemeenschap, de controle daarop zou uitvoeren?
4. Wat zijn de juridische implicaties van dat plan? Schendt een wijziging zoals door de minister voorgesteld de Grondwet en met name het principe van de scheiding van Kerk en Staat niet? Valt een dergelijke overname van deze inspectie ook juridisch te rijmen met de plaats van het godsdienstonderricht dat gegeven wordt in scholen van de vrije, levensbeschouwelijke netten binnen hun pedagogisch project? Want indien dat het geval zou zijn, is de kans immers groot dat een onderwijsverstrekker die vertrekt

vanuit een religieus geïnspireerd pedagogisch project naar het Grondwettelijk Hof stapt.

5. Hoe schat de minister de commentaren inzake de huidige geringe bemanning van de inspecteurs-adviseurs in? Moet de levensbeschouwelijke inspectie niet gewoon uitgebreid worden door inzet van veel meer mensen en middelen die dat overvolle takenpakket kunnen aanpakken, zodat de kans dat een leraar levensbeschouwing de inspectie over de vloer krijgt aanzienlijk groter wordt?
6. Het viel uitermate op dat in het bovenvermelde Knack-artikel enkel concrete voorbeelden werden gegeven van wantoestanden uit de lessen islamitische godsdienst. Ook ik hoor vooral, om niet te zeggen enkel, klachten over o.a. eenzijdig letterlijke lezingen, de godsdienstles als pure catechese, een denigrerende kijk op 'ongelovigen', pure wetenschapsontkenning, het misprijzen van de Europese cultuur, het ontkennen van universele mensenrechten en specifiek vrouwenrechten,... uit deze islamlessen, doch niet uit andere lessen levensbeschouwing. Misschien is de input die ik ter zake opvang gekleurd.

Vandaar is dus mijn vraag of deze indruk ook klopt inzake mogelijke klachten in dat verband van leerlingen, ouders, directies, leraren, leerlingenbegeleiders of derden die binnenkomen bij het departement Onderwijs en andere (onderwijs)gremia verbonden aan de Vlaamse overheid? Komen klachten ter zake voor de grote meerderheid ook uit de lessen islam of krijgt het departement/de minister ook klachten binnen van lessen levensbeschouwing die niet de lessen islamitische godsdienst betreffen?

7. Indien dat laatstgenoemde klopt: is dat veel, bij welk levensbeschouwelijk vak vallen ze voornamelijk te kaderen en wat is de aard van die klachten? Ik beseef daarbij ten volle dat mijn fractie noch het departement Onderwijs stricto sensu daarvoor verantwoordelijk is, maar dat is een gegeven dat ook niet breed bekend is bij het grote publiek.
8. Is het voornemen van de minister eigenlijk niet gewoon figuurlijk alle leerlingen straffen omdat één leerling van de klas er zijn voeten aan veegt? Men zou kunnen stellen dat deze maatregel wordt genomen omdat er een groot probleem is binnen het islamonderricht en dat zo dan maar alle levensbeschouwingen boeten en een groot stuk van de autonomie inzake hun vakgebied moeten inleveren. Is deze ingreep in dat opzicht dan ook gewoon geen symptoombestrijding, namelijk een uitwas van de gefaalde integratie van moslims, maar waarbij men ook de andere levensbeschouwingen treft waar het onderricht wel gedegen wordt gegeven, omdat men alle levensbeschouwingen decretaal over dezelfde kam scheert?

[1] Catherine Vuylsteke, "Het juiste antwoord is antwoord D: je bent een ongelovige", *Knack*, 28 oktober 2020: <https://www.knack.be/nieuws/onderwijs/ben-weyts-n-va-ik-wil-inspectie-en-begeleiding-van-levensbeschouwelijke-vakken-herzien/article-longread-1658257.html>

[2] "Ik ga in dialoog met de erkende instanties en de vereniging voor levensbeschouwelijke vakken om te bepalen hoe leraren van de levensbeschouwelijke vakken die niet over het vereiste bekwaamheidsbewijs beschikken, zich zullen bijscholen." in de schoot van doelstelling 2.2 *Nascholing en professionalisering van leraren en directies dichterbij de onderwijspraktijk brengen* in de BBT Onderwijs & Vorming, begrotingsjaar 2021 (13-T (2020-2021) – Nr. 1), p. 25.

[3] www.centrumislamonderwijs.be/inspectie.html

[4] www.kuleuven.be/thomas/page/erkende-instantie/

[5] Decreet betreffende de inspectie en de begeleiding van de levensbeschouwelijke vakken van 1 december 1993, Art. 8., § 1.: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12310>

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 180 van 25 november 2020

van **ROOSMARIJN BECKERS**

1-2. In het interview bevestig ik, net zoals de inspecteur-generaal van de onderwijsinspectie, dat het decreet van 1993 voor herziening vatbaar is. Sinds 1993 is het levensbeschouwelijke landschap immers aanzienlijk veranderd. Niet alleen het levensbeschouwelijk landschap is gewijzigd, ook het denken over de kwaliteit van onderwijs heeft een hele evolutie ondergaan. Ik vind het dan ook belangrijk dat de expertise en ervaring op het vlak van kwaliteitszorg en -bewaking, die aanwezig is bij de onderwijsinspectie, kan doorstromen naar de inspectie levensbeschouwelijke vakken. De inspecteur-generaal, vertegenwoordigers van het ministerie van Onderwijs en Vorming en de inspecteurs van de levensbeschouwelijke vakken ontmoeten elkaar regelmatig in het zogenaamde SOLO-overleg. Op die manier wordt de wederzijds informatiedoorstroming mogelijk. Het komt er dus ook op aan de huidige aanzetten tot een meer volwaardig kwaliteitsdenken over de levensbeschouwelijke vakken verder te versterken. Gezien de betrokkenheid van uiteenlopende instanties, vraagt dit traject heel wat overleg en afstemming, en zal het sowieso over langere termijn verlopen.

3-4. De Vlaams volksvertegenwoordiger verwijst hier naar de uitspraak van Jean-Jacques De Gucht in hetzelfde interview waarin hij stelt dat een neutrale inspectie nodig is voor alle levensbeschouwelijke vakken. Dit is uiteraard pas mogelijk als de levensbeschouwelijke vakken een gedeeld referentiekader hebben op basis waarvan de realisatie kan beoordeeld worden, zoals bij de niet-levensbeschouwelijke vakken. Dit is op dit moment duidelijk niet aan de orde.

Ik verwijs hier opnieuw naar mijn antwoord op vragen 1 en 2, waarin ik een streven naar een meer volwaardig kwaliteitsdenken voor de levensbeschouwelijke vakken aanhaal, o.a. via een sterkere samenwerking tussen de onderwijsinspectie en de inspectie levensbeschouwelijke vakken. Overigens is die samenwerking sinds de invoering van inspectie 2.0 al ruimer ingevuld. Zowel wat de erkenning van nieuwe scholen als de doorlichting van bestaande scholen betreft, bestaat de mogelijkheid dat de inspecteur-generaal levensbeschouwelijke inspecteurs opdraagt een rol te spelen in dit proces. Zoals de Vlaams volksvertegenwoordiger weet, kunnen in het kader van de huidige interlevensbeschouwelijke competenties ook doelen burgerschapsvorming gerealiseerd worden. De onderwijsinspectie en inspectie levensbeschouwelijke vakken betreden hier hetzelfde terrein. Daar waar de levensbeschouwelijke inspectie de inhoudelijke levensbeschouwelijke invulling controleert, bekijkt de onderwijsinspectie de bijdrage van deze projecten aan het bereiken van de opgelegde eindtermen.

5. Het takenpakket is in 1993 vastgelegd. Misschien zijn een aantal van deze opdrachten niet meer zinvol of voorbijgestreefd. We moeten al deze vragen in hun geheel bekijken. In elk geval moet dit in overleg met de erkende instanties gebeuren en moet nagegaan worden hoe we een beter zicht kunnen krijgen op de impact van het toezicht van de levensbeschouwelijke inspectie.

- 6-7. Klachten komen op dit moment eerder verspreid binnen bij mijn kabinet, bij de administratie (via de bestaande meldpunten), bij de onderwijsinspectie, en bij de levensbeschouwelijke inspectie. Op het reeds eerder vermelde SOLO-overleg komen dergelijke kwesties ook soms aan bod. We beschikken op dit moment niet over een globaal beeld van de klachten die binnenkomen en op welke levensbeschouwing deze betrekking hebben.

Overigens hebben directies op dit moment, binnen de huidige regelgeving, wel degelijk de bevoegdheid om leraren levensbeschouwelijke vakken te beoordelen op hun algemeen functioneren. Om het pedagogisch functioneren te kunnen beoordelen, mag de directie de levensbeschouwelijke vakken ook bijwonen. Indien de directie vragen zou hebben bij de vakinhoudelijke aspecten, kan contact worden opgenomen met de betrokken inspecteur-adviseur. Als een directeur oordeelt dat het betrokken personeelslid – wat de niet-vakinhoudelijke aspecten betreft – onvoldoende functioneert, kan hij een negatieve evaluatie opstellen. Ik heb de indruk dat niet alle directies zich bewust zijn van de mogelijkheden waarover zij op dit moment al beschikken.

8. Ik stel vast dat de inspecteurs-adviseurs islamitische godsdienst, samen met de vanuit mijn contingent gedetacheerde adviseur, inspanningen doen om de kwaliteit van het islamonderwijs te verbeteren. In de vorige regeerperiode is een engagementsverklaring afgesloten met de Moslimexecutieve met het oog op het verhogen van de kwaliteit van het islamonderwijs. Deze focust zich in het bijzonder op het versterken van een kwaliteitsvolle opleiding en professionalisering van leerkrachten islam.

In de uitvoering van de engagementsverklaring spelen de inspecteurs-adviseurs Islam een belangrijke rol. Zij organiseren op regelmatige basis vormingsmomenten voor de leerkrachten islam, en soms ook voor een ruimere doelgroep (inspecteurs-adviseurs en leerkrachten van andere LBV, docenten lerarenopleiding,...). Een aantal voorbeelden van thema's: activerende werkvormen, polarisatie en radicalisering, empathische dialoog in kader van de interlevensbeschouwelijke competenties, de evolutieleer, diversiteit, euthanasie en abortus, geloof en wetenschap,...

Om de leraren islamitische godsdienst en de inspecteurs-adviseurs te ondersteunen, is tijdelijk een leraar gedetacheerd en als adviseur toegevoegd aan het korps van inspecteurs-adviseurs islamitische godsdienst. De ondersteuning bestaat o.m. uit het verzamelen, screenen, ontwikkelen en digitaal aanbieden van didactisch materiaal, en het organiseren van vormingen en bijscholingen. Vooral de beginnende leraren kunnen rekenen op intensieve begeleiding. De klemtoon bij deze nascholingen ligt doorgaans op de verschillende onderdelen van het leerplan islam, de interlevensbeschouwelijke competenties en actuele thema's zoals diversiteit. Deze gedetacheerde is ook gestart met de voorbereidingen voor het actualiseren van het leerplan islamitische godsdienst.

De samenwerking met de lerarenopleidingen werd versterkt en uitgebouwd, dit met het oog op afstemming over de inhoud en organisatie van het onderwijsvak 'islam' voor het lager en secundair onderwijs. Ook de bekwaamheidsbewijzen werden uitgebreid. Er is daarbij voorzien in een educatieve master vakdidactiek godsdienst - diplomaspesificatie islamitische godsdienst. Geregeld wordt het lage aantal vereiste bekwaamheidsbewijzen in het lager onderwijs bevestigd. Pas recent (1 september 2018) is echter in een opleiding voorzien die leidt tot het vereiste bekwaamheidsbewijs. Ook voor de 3de graad aso-tso-kso is maar sinds 1 september 2018 in een opleiding voorzien die leidt tot het vereiste bekwaamheidsbewijs. Naar aanleiding van de hervorming van de lerarenopleidingen (1.9.2019) is voorzien in een educatieve master vakdidactiek godsdienst - diplomaspesificatie islamitische godsdienst.